

Sağlık İçin Planlama

Doç.Dr. Çağdaş Erkan AKYÜREK

Sağlık Hizmetleri Sektörü İçin Planlama

Sağlık hizmetleri içerisindeki örgütler beş grup altında sınıflandırılmaktadır. Bunlar:

- **Devlet:** Devlet bakanlıkları ve devletçe yürütülen sosyal güvenlik kuruluşları gibi yarı devlet örgütleri kapsar. Doğrudan sağlık hizmetleri sunabilecek devlet bakanlıkları arasında sağlık bakanlığı, adalet bakanlığı ve silahlı kuvvetler sayılmaktadır. Sonuncusu bağımsız mesleki bir sağlık hizmeti sunum sistemi olarak da sınıflandırılabilir.
- **Devlet dışı örgütler:** Bu terim çoğunlukla kâr amacı gütmeyen, devlet bünyesi dışındaki belirli örgütler için kullanılmaktadır. Sağlık sektöründe en iyi bilinen rolleri sağlık hizmeti sunumu ve belirli politikaların savunulmasıdır.

Sağlık Hizmetleri Sektörü İçin Planlama

- ***Kâr amaçlı özel sektör:*** Bu grup tipik olarak kendi kliniklerinde, buldukları şehir ölçeğinde hizmet veren sunuculardan oluşmaktadır fakat bazı ülkelerde bu grubun ölçeği çok daha geniştir. Bu sektör ayrıca özel eczacıları hatta yasa dışı sokak satıcılarını dahi kapsamaktadır.
- ***Mesleki sağlık hizmeti sunucuları:*** Kendi çalışanlarına ve bazı durumlarda çalışanlarının bakmakla yükümlü oldukları kişilere de sağlık hizmeti sunan kuruluşları kapsamaktadır.
- ***Geleneksel uygulayıcılar:*** Alternatif tıp ve geleneksel doğum yöntemleri gibi bir takım becerileri uygulayan geleneksel uygulayıcıları kapsamaktadır.

Devletin Görevi

Bu bağlamda devletin sektöre yönelik iki temel sorumluluğu vardır:

- Öncelikle devlet, toplumun sağlığının koruyucusu rolüne bağlı olarak, herhangi bir sağlık hizmetinin kalitesinin asgari standartları karşılmasını sağlamalıdır. Bu düzenleyici rol genellikle planlama fonksiyonu olarak değil denetim fonksiyonu olarak görülmektedir. Bu bağlamda devletin gücü:
 - Sosyo – politik ve yasal koşullara,
 - Kural koyma ideolojisine,
 - Tahsis edilecek kaynak düzeyine bağlıdır.

Sağlık Bakanlıkları İçin Politika Alternatifleri

Laissez – Faire (Bırakın yapsınlar)

- Bu seçenek özel sektörün tamamen yalnız bırakılmasını içermektedir. Halen bazı ülkelerde politik olarak tercih edilen bir seçenek olsa da bu daha çok tasarlayıcı biçimde sürece katılmaktan çok yarışa dahil olmama şeklinde gerçekleşmektedir.

Düzenleyici Kontroller

- İkinci seçenek sektör üzerinde çeşitli araçları kullanarak sıkı kontrollerin uygulanmasını içermektedir. Hükümetin, sektörün bir bütün olarak ya da örgütsel anlamda uygun olmayan, verimsiz ve düşük kalitede hizmet sunmakta olduğu yönünde bir görüşe sahip olması halinde tercih edeceği bir politika seçeneğidir.

Sektörün Desteklenmesi

- Üçüncü alternatif finansal desteği de içerecek şekilde geniş tabanlı desteğin sağlanmasını kapsar. Bu tip bir politika yine gerekli görülen hükümet politikaları ve planlarla tutarlı biçimde uygun hizmetler sunduğu düşünülen belirli örgütlere ya da bir bütün olarak sektöre yönelik olabilir.

Devlet Tarafından Sunulan Hizmetlerin Devlet Dışı Sektöre Aktarılması

- Bir diğer politika seçeneği ise devlet tarafından sunulan mevcut hizmetlerin, çoğunlukla sözleşmeler aracılığıyla devlet dışı sektörde yer alan hizmet sunucularına devrini kapsamaktadır. Bu seçenek devlet dışı örgütlerin, devlet bünyesindekilere kıyasla belirli alanlarda göreceli olarak üstünlüğü açık ve sürdürülebilir durumda olması halinde uygun bir seçenektir. Bu tip bir politika, bir önceki alternatifle birlikte, temel finansör olarak hareket eden devletin esasen kendi bünyesindeki hizmetlerin sunumu için örgütlerle sözleşmeler yaptığı koşullarda da uygulanabilir.

Mevcut Hizmetlerin Devlet Bünyesine Katılması

Bir önceki seçeneğin tam tersi de mevcut haliyle devlet dışı sektörde yer alan sunucularca sunulan hizmetlerin devlet eliyle sunulmaya başlanmasıdır. Buradaki hareket noktası söz konusu hizmetlerin devlet dışı sektörde sunulmasının uygun olmayışıdır. Bu durum sunulan hizmetin doğasından veya devletin bu hizmetlerin sunumunda göreceli olarak üstünlüğe sahip olduğu kanısından kaynaklanmaktadır.

Önerilen Yaklaşımlar

- Düzenleyici yaklaşım, yasama gücünün kullanılması anlamına gelmektedir – sağlık bakanlıkları tarafından çoğunlukla gerektiği gibi kullanılmayan bir politika aracıdır.
- İkna edici yaklaşım, örgütleri belirli bir doğrultuda hareket etmeye ikna etmeye çalışmayı içermektedir. Açıkça mümkün olduğu durumlarda en iyi yaklaşımdır, bir örgütün baskı altında değil doğrudan bağlılık göstererek eyleme geçmesiyle sonuçlanmaktadır. Sağlık planlayıcıları, kitle iletişim araçlarının kullanılması dâhil olmak üzere savunma ve iletişim becerilerini geliştirmeli, savunma araçları olarak kanıtları ve araştırmaları kullanmayı öğrenmelidir.
- Son yaklaşım, finansal olanlar da dahil çeşitli teşviklerden faydalanılmasını kapsamaktadır.

Kaynak

- Green, A. (2007) «An Introduction to Health Planning for Developing Health Systems», Oxford University Press, 3rd Ed.